

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Investește în oameni !

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară nr.1 „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție 1.5 “Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării”

Titlul proiectului: **“Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”**

Beneficiar: **Academia Română**

Numărul de identificare al contractului: POSDRU/159/1.5/S/136077

CÂTEVA CONSIDERAȚII PRIVIND DEZVOLTAREA DURABILĂ

Sunt sigur că se vor auzi voci care vor întreba "de ce o Strategie pe un termen atât de lung?" și, mai ales, "de ce acum?". Pentru ambele întrebări răspunsurile sunt simple și evidente.

Aș începe cu răspunsul la cea de a doua întrebare: "de ce doar acum?", care sugerează ideea că, până în acest moment, am avut de-a face cu procese de reforme economice, sociale și politice mai degrabă întâmplătoare, reactive, nestructurate. Judecând după unele dintre rezultatele reformelor, o asemenea idee ar putea fi susținută.

Dacă intrăm în fondul problemelor, vom vedea totuși existența unor eforturi permanente de conceptualizare, de canalizare a proceselor de transformare structurală, eforturi începute cu Strategia privitoare la tranziție, elaborată în 1990 de un colectiv amplu sub conducerea domnului academician Tudorel Postolache, continuate la Snagov, în anul 1995, în privința pregătirii României pentru aderarea la Uniunea Europeană și apoi, în 2000, cu Strategia de dezvoltare a României pe termen mediu, din perspectiva începerii negocierilor de aderare la Uniunea Europeană.

Amintesc, de asemenea, proiectele academice ESEN, cel privind dezvoltarea durabilă din 1999, precum și Strategia privitoare la Societatea Informațională. Sunt eforturi meritorii, care nu pot fi ignorate sau minimalizate, pentru că ele au însemnat nu doar muncă și imaginație, ci s-au constituit în repere importante în tranziție și constituie o experiență utilă pentru acțiunea pe care o lansăm astăzi.

Nu aș dori să se înțeleagă de aici că „dezvoltarea durabilă” este un sinonim al integrării în Uniunea Europeană și că ea se reduce doar la eforturile de a îndeplini criteriile de aderare. Dezvoltarea Durabilă este un concept integrator, care privește toate țările, indiferent de nivelul lor de dezvoltare. Conținutul programelor de dezvoltare durabilă este altul, excepție făcând o serie de elemente constante, diferit de la țară la țară, pentru că altele sunt constrângerile și nevoile de dezvoltare ale unei țări precum România, față de cele ale unor țări precum Franța, Germania, Japonia, Marea Britanie sau Statele Unite.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Pentru România, dezvoltarea durabilă, ca proces pe termen lung, trebuie să răspundă concomitent nevoii de a recupera decalajele istorice de dezvoltare, obligației de a ne integra în structurile Uniunii Europene, de a ne moderniza și de a ne aduce la zi aparatul productiv al țării, inclusiv printr-o dimensionare optimă a lui, de a valorifica deplin resursele umane și materiale, de a crește nivelul general de trai, puterea de cumpărare, de a reduce sărăcia și de a prezerva natura și mediul înconjurător.

Din această perspectivă, pe lângă eforturile în plan intern, integrarea și globalizarea pot fi factori de dezvoltare durabilă. În aceeași ordine de idei, este rațional să considerăm integrarea în Uniunea Europeană drept un mijloc și nu un scop în sine, din care ar decurge automat avantaje, fără eforturi din partea noastră sau a partenerilor noștri.

Doresc să insist asupra ideii că, dincolo de principii, mecanisme, obiective, criterii de evaluare, constrângeri, avantaje, dezvoltarea durabilă este produsul unui efort național conștient și consistent, permanent, efort căruia nu i se poate substitui nicio intervenție exterioară. Factorii externi pot fi amplificatori ai efectelor pozitive sau, după caz, negative, ale acțiunilor interne în domeniu.

De aceea sunt necesare o serie de modificări în comportamentul și în modul de gândire ale societății românești în ansamblul ei. În goana unora după acumularea primitivă de capital și a celor mai mulți după mijloace de supraviețuire ne lăsăm prea adesea conduși de dictonul "După noi, Potopul!". Dezvoltarea durabilă implică solidaritate și cere evitarea comportamentului egoist al generației actuale.

În al doilea rând, mitul "Meșterului Manole" este în totală contradicție cu interesele societății românești. Nu putem "zidi" viața, aspirațiile și visele cetățenilor români la temelia unei construcții pe care fiecare nouă guvernare se simte datorată să o distrugă, pentru a o lua de la capăt în numele "unicității" proiectului propriu și al negării meritelor celorlalți.

În al treilea rând, în condițiile schimbărilor economice, sociale, tehnologice, de climă și de mediu, aplicarea principiului "distrugerii constructive" capătă o semnificație particulară în planul gândirii și acțiunii strategice. Dezvoltarea durabilă presupune valoare și avuție națională adăugate celor anterioare, și nu distrugerea lor, ceea ce nu ar face decât să crească decalajele de dezvoltare (ceea ce s-a și întâmplat într-o mare măsură în procesul tranziției).

În mod concret, putem distinge trei componente interdependente ale unei Strategii de Dezvoltare Durabilă. Este vorba de componenta economică, cea socială și cea de mediu sau ecologică. Evaluarea Dezvoltării Durabile se face după principii multicriteriale, de aceea este foarte important să avem atât un model complex al economiei naționale, compus din modele sectoriale robuste și funcționale, cât și de un set de criterii de evaluare a performanțelor și funcționalității modelelor.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Dimensiunea economică a strategiei de Dezvoltare Durabilă trebuie să ofere răspunsuri și soluții la câteva probleme esențiale, care țin de obiectivul major al perioadei: evitarea marginalizării economice a României, oprirea dezindustrializării și crearea premiselor pentru o dezvoltare industrială modernă și eficientă, modernizarea agriculturii, dezvoltarea serviciilor, reducerea sărăciei, a decalajelor de dezvoltare în plan teritorial, care se manifestă mai ales între sat și oraș sau în zonele monoindustriale.

Trebuie să pornim de la o analiză atentă a evoluțiilor anterioare ale economiei și societății românești, pentru a înțelege rolul complementar al factorilor interni și externi ai dezvoltării; importanța crescută a capitalului uman, a educației, cercetării științifice și a progresului tehnologic; consensualizarea intereselor naționale cu cele ale partenerilor noștri; cunoașterea cât mai aprofundată a punctelor tari și a slăbiciunilor mediului economic și investițional, a oportunităților și riscurilor din economie și societate.

Pentru România, "Societatea Informațională" este o șansă aproape unică de a reduce marile decalaje de dezvoltare care ne despart de țările industrializate, ea constituindu-se într-un accelerator al proceselor de dezvoltare durabilă la scară națională, dar și la nivel global, fiind în același timp și un instrument al buneii guvernări. De aceea, Strategia Națională privitoare la Societatea Informațională, elaborată prin largă participare a specialiștilor români din diverse domenii, trebuie să devină parte componentă a Strategiei de Dezvoltare Durabilă.

Societatea românească trebuie să se structureze, de aici înainte, și ca o societate a cunoașterii. Cunoașterea, alături de muncă, este cea mai eficientă armă împotriva sărăciei. Educația și cultura sunt elemente-cheie ale cunoașterii, care determină calitatea și creativitatea capitalului uman, resursă care capătă o tot mai mare pondere în ecuația dezvoltării. Sistemul educației naționale va avea de jucat un rol în creștere în perioada de timp pe care o luăm în discuție. Trebuie să oferim tinerilor, principalii beneficiari ai Strategiei, dar și constructorii viitoarei României, șansele afirmării oferite de o educație publică de calitate, neîngrădită de selecția prin bani. Ei trebuie să stăpânească ceea ce eu numesc generic cele patru limbaje: cel al limbii, culturii și civilizației românești, cel al societății informaționale, respectiv al calculatoarelor și informaticii, al mediilor electronice, cel al artelor, precum și cel puțin două limbi de circulație mondială. În același timp să nu uităm că bunurile culturale, ca bunuri simbolice, ocupă un loc tot mai important în Noua Economie, care este în mare măsură o economie a bunurilor simbolice. Trebuie să acordăm atenția cuvenită valorificării tradițiilor și moștenirii culturale naționale, să le includem în circuitul mondial de valori, să le punem să lucreze în folosul nostru.

În ceea ce privește o nouă dezvoltare industrială, ea trebuie să vizeze atât afirmarea unor industrii cu tradiție în România și cu posibilități de dezvoltare, pe baze moderne, cu productivități superioare și eficiență, ca și dezvoltarea unor domenii de excelență tehnologică, în concordanță cu evoluțiile în plan global, generatoare de produse cu valoare adăugată mare, care să creeze locuri de muncă de înaltă calificare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Pentru România, agricultura este un domeniu strategic, vital. Ea trebuie să se reintegreze în ansamblul economiei românești, să depășească stadiul actual al unei producții destinate în proporție covârșitoare autoconsumului și nesemnificativ pentru piața internă și externă. Căile de redresare sunt cunoscute și ele derivă din practica și din tendințele existente în Uniunea Europeană și pe plan global. Indiferent de forma de proprietate sau de asociere, trebuie să luăm măsuri radicale pentru rentabilizarea, creșterea eficienței și productivității agriculturii românești, pentru asigurarea consumului intern și a unor disponibilități tot mai mari pentru export.

Avem la îndemână o serie de mecanisme specifice economiei de piață pentru crearea unor exploatații agricole de tip industrial, viabile: asocierea, arenda, concesiunea, vânzarea-cumpărarea de teren agricol. Viitorul este al agriculturii de tip industrial care, conștientă de limitele și excesele trecutului, va promova tehnologii ecologice nedistructive pentru mediu. Satul românesc trebuie să se dezvolte și să se modernizeze, printr-o diversificare a vieții economice și sociale, care să-l ajute să iasă dintr-o anumită formă de izolare, dictată de sărăcia locuitorilor lui.

Este evident că, în viitor, evoluția firească a României este către o economie a serviciilor, care trec însă într-o fază nouă, a complexității și creșterii lor calitative, a integrării în concepte mai largi, legate în special de noile tehnologii informaționale și comunicaționale. De aceea, vom acorda, în corpul Strategiei, o atenție deosebită dezvoltării serviciilor și, în context, sectorului turismului, care poate fi un motor al creșterii economice în plan local și regional, mai ales în zonele afectate de restructurarea industrială.

Turismul se structurează tot mai mult ca o industrie globală și globalizantă, o industrie a viitorului, care generează locuri de muncă într-un ritm ridicat. Acest lucru ne obligă să abordăm serios dezvoltarea acestui domeniu, începând cu diversificarea formelor de turism: cultural, balnear, agroturism, turism montan, diversificarea ofertelor de cazare: hoteluri, moteluri, pensiuni, gospodării familiale, construirea unor parcuri tematice, punerea în valoare a unor obiective istorice etc. Astfel putem valorifica meșteșuguri și produse tradiționale, oferind un supliment de locuri de muncă pentru locuitorii satelor românești, dar nu numai. În aceeași ordine de idei, trebuie să dezvoltăm rețeaua de școli de arte și de meserii, pentru a asigura continuitatea pregătirii forței de muncă în domeniu.

Dimensiunea socială a dezvoltării durabile include și rolul important pe care îl au politicile de promovare a "clasei de mijloc" ca element de echilibru economic și social, de luptă împotriva polarizării sociale, de autoprotecție și protecție socială. În acest sens, politica veniturilor și cea fiscală, deși în mod frecvent vizează doar palierul economic, reprezintă un instrument important de consolidare socială a dezvoltării durabile care presupune existența echilibrului dinamic optim. Asigurarea unui trai decent calitativ în creștere pentru fiecare membru al societății noastre presupune o politică de impozitare și redistribuire a veniturilor, bazate pe criteriile

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

concretenței loiale și echității într-o economie de piață. În acest sens, criteriile echității și neutralității politicii fiscale capătă o valoare operațională deosebită. Stabilirea nivelului optim al fiscalității reprezintă o problemă dificilă dar necesar a fi soluționată și testată practic.

Dezvoltarea socială sustenabilă se bazează și pe buna cunoaștere și apreciere a legilor producției și consumului bunurilor publice, având ca bază un parteneriat public - privat nu episodic, ci de lungă durată.

Politicile salariale au un mare impact social. Optim dimensionate, acestea pot contribui la stabilitatea și prosperitatea noastră. Sinecurile, salariile necorelate cu aportul individual, participarea la numeroase AGA și CA ale întreprinderilor din sectorul de stat sau cel privat care beneficiază de asistența și facilitățile acordate de stat trebuie să fie atent analizate prin prisma efectelor nocive din punct de vedere economic și social.

Dimensiunea ecologică a dezvoltării durabile practic a fost cea care, din 1986, fiind pe o poziție autonomă, s-a intensificat continuu și a declanșat implicarea în sens interdisciplinar a celorlalte dimensiuni - economice și sociale. Proiectul Strategiei dezvoltării durabile pentru România, în primul rând, ar trebui să definească termenul de eficiență ecologică la interfața cu eficiența economică și socială. Este vorba despre așa-numita "eco-eficiență" care a câștigat drept de cetate în științele economice și care se particularizează în toate celelalte sfere ale științei și practicii sociale. Ecologic, social și economic privind lucrurile, este dăunător să sacrificăm natura, să o spoliem și s-o epuizăm pe termen lung, de dragul profitului imediat pe termen foarte scurt. O astfel de viziune îngustă nu se înscrie în rigorile a ceea ce numim management strategic și cooperare intergenerațională eficientă.

Din cauza agravării lor, importanța problemelor de mediu crește cu fiecare zi, motiv pentru care mulți specialiști o consideră prioritatea numărul unu, înaintea unor priorități de natură economică și socială. Și cred că, din mai multe puncte de vedere, această ordine de prioritate este deplin justificată, ținând seama de funcțiile vitale pe care le îndeplinește mediul pentru activitățile economice și sociale. Periclitarea echilibrelor ecologice dă peste cap toate scările de valori și, în cazuri limită, poate conduce chiar la distrugerea sistemelor economice și sociale. Un sprijin substanțial în prevenirea/rezolvarea acestor probleme îl poate avea cercetarea științifică și progresul tehnologic, prin noi soluții mai eficiente de folosire a resurselor disponibile. Trebuie să învățăm să anticipăm și să ne adaptăm mai eficient și mai rapid la un mediu din ce în ce mai complex, în care numeroasele forțe politice, economice, culturale, sociale și tehnologice se află într-o permanentă schimbare, interacțiune și uneori coliziune.

Dintr-o astfel de discuție, și cu trimitere directă la Strategie, nu putea să lipsească un subiect esențial: rolul și locul statului în procesele dezvoltării durabile. Statul este un actor de neevitat și nici nu ar fi rațional și productiv să-l excludem din procesele care vor avea loc în viitor. Caracterul inevitabil al acțiunii statului derivă din misiunile sale principale: de organizator al coeziunii sociale, de reglementare a funcționării piețelor libere,

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

ACADEMIA ROMÂNĂ

de corectare a eșecurilor acestora în plan economic și social, de arbitru între diferiții actori economici și sociali. În plus, statul furnizează o serie de servicii esențiale, din domenii precum siguranța națională, apărarea, combaterea criminalității, apărarea vieții și a bunurilor persoanelor, servicii fără de care dezvoltarea ar fi de neconceput.

Definirea clară a domeniilor de competență și a limitelor competenței statului este importantă pentru viitor. Evoluăm către un stat cu "geometrie variabilă", intervenționist în perioade de recesiune, pentru a susține politici de creștere economică, și minimalist în perioadele de expansiune, când sarcina sa este de a echilibra bugetele și de a resorbi deficitele din perioadele de recesiune. Din punctul meu de vedere, alături de domeniile clasice ale competenței statului, dezvoltarea în plan regional este un domeniu important, în care statul va fi actor principal atât prin politici specifice, cât și prin organizarea administrativ-teritorială, descentralizare, aplicarea principiului subsidiarității etc.

Un alt domeniu de acțiune al statului îl reprezintă problemele de mediu, care implică o tot mai largă cooperare transfrontalieră, armonizarea acțiunilor cu o serie de alte state și de organisme regionale și internaționale.

Strategia Dezvoltării Durabile implică o nouă generație de reforme ale statului, ale economiei, ale spațiului politic, întărirea democrației, integrarea unor noi valori, dar și consolidarea și îmbogățirea identității naționale. La sfârșitul acestei perioade, vom rămâne români, cetățeni ai unei structuri statale europene, în plină afirmare a identității și suveranității sale. Este vorba de evoluții complexe, care trebuie conduse cu fermitate și clarviziune, într-un cadru consensual, prin contribuția tuturor celor interesați.

Prof. dr. dr. H.C. Valeriu Ioan-Franc,

Manager Proiect POSDRU/159/1.5/S/136077
„Cultura română și modele culturale europene:
cercetare, sincronizare, durabilitate”

Punct de vedere prezentat în deschiderea
Sesiunii științifice „Cultura și dezvoltarea durabilă”/22 mai 2015
în cadrul Proiectului POSDRU/159/1.5/S/136077 „Cultura română
și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”